

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Instructio practica ...

Institutiones Qvintvplicis Theologiæ - Positivæ videlicet, Asceticæ,
Polemicæ, Speculativæ, & Moralis complectens, Unà cum Appendice
Methodum compendiarium reformationis Ecclesiasticæ à Concilio
Tridentino factæ continente

Lohner, Tobias

Dilingæ, 1679

Art. III. De Actu morali malo seu peccato.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48233](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48233)

actus generari, & quamdiu per actus & habitus continetur non corrumpuntur, conservari, post vitam vero infusus rare semper in Beatis (excepta Fide & Spe, quoad primam saltem actus) imò & acquisitas; in damnatis autem infusus perire, acquisitas verò celeriter per actus contrarios destrui.

VI. Q. 5. *Qua sint media & instrumenta ad accedendas virtutes adhibenda?* Resp. Triplicis generis à Theologis plerumque assignari; nam 1. aliqua se ex parte le-ctus habent, qualia sunt cognitio, & appetitatio seu affectio virtutis, quæ ex illius præstantia & utilitate consideratur oritur. 2. Alia se ex parte voluntatis habent, quæ quinque enumerat P. Jacobus Alvarez to. 2. de vit. Spirit. p. 2. 3. & 4. scilicet diffidentiam sui, desiderium virtutis, ar- bram intentionem actualem ejusdem virtutis, robur animi in difficultatibus vincendis, & denique particularem curam in vitis contrariis eliminandis. 3. Denique alia ex parte ipsius operantis se tenent, qualia sunt assidua exercitatio & sedula occasionum observatio, viriumque seriatim applicatio, de quibus omnibus fufius differens cit. P. Jacobus Alvarez & alii Ascetæ videri possunt.

ARTICULUS III.

De actu morali malo seu peccato.

I. De hoc quinque potissimum quæstiones moventur à Theologis, nimirum quid sit, quotuplex sit, in quo sub- jecto reperiat, quæ sit causa illius, & qui effectus, de quibus & hic breviter agetur. Itaque.

II. Q. 1. *Quid sit actus moralis malus seu peccatum?* Resp. cum S. Augustino, peccatum esse dictum, vel factum, vel concupitum contra legem Dei æternam. In qua defini- tione S. Doctor, ut notat S. Thomas q. 71. a. 6. pro materiali posuit dictum, vel factum &c. pro formali verò discor- venientiam cum lege æterna, quæ est prima regula actuum moralium, ut supra dictum est. Unde Recentiores clari- peccatum, definiunt dicunt illud esse actum elicitum, & ad advertentia ad displicentiam supremi Legislatoris, Ac no-

peccati malitia in pura privatione consistat, ut antiquiores Theologi docuerunt; an verò in ipsa entitate actus potest antecedenter ad privationem uti communiter hodie Accentiores docent, controversia non levis est inter Doctores.

III. Q. 2. *Quotuplex sit peccatum?* Resp. duplex recipiè in genere assignari. 1. *Originale*, quod nihil aliud est, quam peccatum primum Adami, quatenus ob transmissum in ipsam Posterorum omnium (exceptâ Dei Matre) voluntatem in ordine ad gratiam originalem vel retinendam, vel amittendam, omnibus per seminalem generationem eo eo descendentes, & pacto illo inclusis adscribitur; est hoc peccatum non sola concupiscentia naturalis (ut Hæretici volunt) sed propriè dictum peccatum, afferens secum privationem gratiæ originalis, & corruptionem naturæ inchoatam, quæ in eo consistit, quod dissolvatur harmonia seu ratio, quem iustitia originalis tanquam donum quoddam rationis & naturæ indebitum in homine efficiebat, ut & corruptionem animæ, sine morbis ac moriendi necessitate, & sensuatiōni sine inordinatione concupiscentiæ, & ratio sive voluntas Deo sine periculo & peccandi necessitate plenè subiaceret. Unde quatuor vulnera animæ inflicta dicuntur per peccatum originale, scilicet vulnus ignorantie in intellectu, vulnus malitiæ in voluntate, vulnus infirmitatis in parte irascibili, & vulnus concupiscentiæ in concupiscibili; cuiusmodi in corpore duo quoque vulnera sunt illata, scilicet morborum necessitas, & morborum, aliorumque similium maiorem corporaliū capacitas. A quo tamen peccato originali exemptam fuisse B. Virginem, meritò plerique hodie Theologi contra Thomistas docent, idque novem, etiam rationibus probat Tannerus d. 4. q. 7. du. 2. imò non pauci eam à debito proximo contrahendi peccatum originale eam liberare contendunt, dum eam in primo pacto cum Adamo inuito exclusam esse putant ob maternitatem eius prærogativam. 2. *Actuale*, quod nihil aliud est, quam peccatum propria voluntate commissum, dividiturque in *mortale* & *veniale*, quorum differentia in eo consistit, quòd peccatum mortale sit voluntaria electio boni creati præ amicitia Dei, cum qua repugnare cognoscitur, atque, ut S. Thomas lo-

quitur, homine simpliciter ab ultimo fine deordinat & strahat; non item veniale, utpote quod nec amicitiam tollit, nec à fine ultimo separat, sed circa media duntaxat deordinat. Ad cognoscendam verò hanc differentiationem quens à Recentioribus regula assignatur, quòd scilicet omnia & sola peccata ex natura sua sint mortalia, quòd venialia duntaxat forent, vel Deus non esset infinite perfectior vel humano generi gravissimum præjudicium crearetur, quòd liquè verò divisiones peccati, uti & regulæ, ex quibus differentia specifica & numerica peccatorum colligi solet, Theologos morales videri possunt.

I V. Q. 3. *Quodnam sit subiectum capax peccati*
 Pro solutione hujus quæstionis Tannerus q. 8. du. 1. n. 1. S. Thoma notat, hæc duo diligenter distinguenda esse, scilicet actum alicujus potentie esse verè peccatum; & peccatum materialiter esse in aliqua potentia; ad priorem enim propositionem verificandam sufficit, si actus verè ac formaliter pugnet rationi; ad posteriorem autem verificandam indiget requiritur, ut vitio quodam illius potentie accidat, quòd peccare denominant. Hoc notato Resp. cit. Author cum S. Thoma & communi Thomistarum omnes potentias, quæ voluntati subjacent, ut impediri ab ipsa possint in actibus suis eliciendis, esse subiectum peccati; quia harum scilicet potentiarum vitio (puta voluntatis, intellectus, & appetitus sensitivi) accidunt peccata; voluntatis quidem tanquam principalis & universalis causæ; rationis autem ut male dirigentis; appetitus denique velut indirectè inclinantis hinc cum membra externa non agant, sed agantur potius despotice à voluntate, non dicuntur subiectum peccatorum licet actus ipsorum, qui subjectivè & materialiter recipiuntur, propriè & formaliter rationem peccati habeant uti post S. Thomam plurimi apud & cum Tann. l. c. n. 1. docent contra Vasq. & alios Recentiores, tum quia quidam actus verè prohibentur à S. Scriptura; tum quia verè formaliter sunt rationi difformes, & saltem per extrinsecam denominationem sunt liberi, quod isti Authores sufficerent ad peccatum. Resp. 2. Tanner du. 2. n. 30. cum S. Thoma q. 74. art. 4. in appetitu sensitivo veniale quidem non mortale peccatum subiectari formaliter; quia,

si illius, si verè deliberati sint, verè sint peccata mortalia
 citiam illi quando, tunc tamen non ipsius vitio, sed voluntatis & in-
 ia duntaxat accidunt atque adeò his adscribuntur, utpote tunc
 rentiam plenam libertatem habentibus; quando autem appetitus im-
 scilicet plenam libertatem & relinquit semiplenam ad ve-
 quæ, si non sit mortale sufficientem, tunc, quia
 è perfectum censetur ab appetitu anteverti, rectè peccatum tale ipsi
 earetur, adscribitur.

V. Q. 4. *Quanam sit causa peccati?* Resp. 1. So-
 lum hominem libertate præditum esse causam peccati per
 quia hic solus ex intentione causat actum prosecutivum
 mali, & determinat concursum indifferentem DEI ad actum
 peccati potius, quàm virtuosum; DEUS autem, li-
 concursum indifferentem offerat, non tamen eo fine of-
 ferat ut eodem ad malum homo utatur, sed potius optat, &
 operatur, ut cum eodem bene operatur. Excoecationis ta-
 men & indurationis causa dicitur, quatenus gratiam effica-
 cem subtrahit, cujus defectu postea homo in suo peccato
 perseverat. Resp. 2. Etsi Diabolus, concupiscentia, & pec-
 cata interdum alterius peccati causa dicantur, hoc tamen
 non de influxu & causalitate per se, sed per accidens intelli-
 gendum est, cum & Diabolus, & concupiscentia impellere
 tantum, non autem cogere possint ad peccatum; peccatum
 enim alterius causa eatenus tantùm dicatur, quatenus gra-
 tiam vel caritatem, vel verecundiam, vel quodcunque aliud
 peccato retrahens tollit, & sic per accidens efficit, ut in
 peccatum homo labatur.

VI. Q. 5. *Quanam sint effectus peccati?* Resp. dupli-
 citer effectus peccato communiter assignantur, scilicet
 mortalem & reatum pœnæ, de quibus hæc duo duntaxat no-
 tate sunt 1. quòd ut S. Thomas q. 89. a. 1. loquitur sicut
 duplex in anima nitor, unus habitualis, & quasi intrin-
 secus; alter verò actualis, & quasi externus fulgor; ita du-
 plex quoque in anima maculâ detur habitualis scilicet in
 privatione gratiæ consistens; & actualis, qui nihil aliud est,
 quam ipsam peccatum præteritum moraliter perseverans,
 quod propterea habituale peccatum ab aliquibus vocatur)
 sicut Recantiores explicant, cum negatione condignæ sa-
 tisfactionis aut gratiæ remissionis conjunctum. Unde
 quia

quia sola gratia habitualis est verus decor animæ, sed peccatum mortale, quod eam gratiam tollit, vel peccatum veniale, quod eam maculam inferre dicitur; peccatum autem veniale, gratiam illam relinquit, secundum quod tantum maculam animam dicitur per modum luti aut pulveris corpus maculare; in quem sensum Christus Jo: 13, dixit: *Qui lotus non indiget, nisi ut pedes lavet, Sed est mundus totus.* 2. Notandum est, quod, cum peccatum mortale reatum æternæ inferat, aliqui causam hujus æternæ durationis S. Thoma in ipsam malitiam dicti peccati conjiciant, ut pote quod ab Personam infinitæ dignitatis graviter offensam meretur privationem amicitie divinæ, atque adeo ordinationem quantum de se irreparabilem causat; alij ex eo probant, quod nullâ condignâ satisfactione à Peccatore deleri possit; alij affectui Peccatoris adscribant, ut sine fine vellet vivere, ut sine fine posset peccare; unde S. Gregorius l. 4. Dial. c. 44. loquitur, *ad magnam indignitatis pertinet, ut nunquam careant supplicio, qui nunquam voluerunt carere peccato.* alij denique ex ipsa necessitate talis pœnæ dictam durationem demonstrare conantur, utpote sine qua homines non sufficienter à peccato abstergerentur. Porro qualis hæc pœna sit futura, breviter tractat Lessius l. 13. de perf. divin. in fine. dum triplicem auctoritate mentionem futuram esse, nempe 1. Summos dolores sensuum totiusque corporis exterius & interius, qui juxta consensum sensum Theologorum per verum & corporeum, ac sulphureum ignem, ut S. Scriptura passim indicat, causabuntur; etiam verò aliqui etiam per aquas & vermes corporeos tormentum damnatos cruciatum iri, Lessius tamen loc cit. probabilius contrarium multis argumentis demonstrat, licet libenter concedat molestissimas & horribiles ibi reatas æternas eo quod meritò damnati luce corporali priventur, ut qui lucem Spiritualem & divinam contempserunt. Summam quoque tristitiam ibidem futuram ait Lessius in consideratione tantorum malorum, in quæ inciderunt bonorum, quæ amiserunt, quæ amissio pœna damni vocatur, tantòque gravior erit, quantò major est gloria amissa, tantòque facilius eam obtinere potuissent. 3. Super-

merito idem Author affirmat; ex quibus omnibus sequetur
 delictio, furor, & maledictio, quâ & seipfos, quod tantorum
 malorum causa sibi extiterint, & DEUM, qui ipsos condidit; &
 parentes, qui genuerunt, & demones, qui seduxerunt; &
 diabolum, creaturâsque alias, qui ad peccatum allexerunt, vel
 deriverunt, maledicent. Locum verò inferni quod attinet,
 probabiliter Lessius putat in centro terræ cum existere, ita
 ut idem sit centrum inferni & terræ, nec solum seu planities
 sed etiam cavitatis sulphure liquato ardente repleta ibi repe-
 ritur, cujus diameter unius leucæ longitudinem non ex-
 ceedit (hoc enim spatium non tantum ad multitudinem
 damnatorum, sed decuplo majorem numerum capiunt
 sufficiens fore Mathematici demonstrant) in quam damnati
 in unum cumulum coniecti tanquam victima pro pec-
 cato æternum ardebunt, sicque implebunt illud apoc. 20.
Ignis inventus est in libro vite, missus est in stagnum ignis,
 VII. Q. 6. *Quis fructus ex tota hac de actibus me-
 ritus materia hauriendus sit à Theologo?* Resp. triplicem
 præcipuè hauriendum esse. Primus est, ut, dum geminam
 peccati malitiam, scilicet aversionem à DEO, & conversio-
 nis creaturam, grandemque, quæ per eandem committitur,
 injuriam & injuriam considerat, exinde gravitatem ejus-
 dem æstimare discat, illâque Jeremiæ c. 2. Verba in mente
 habeat: *Obstupescite cæli super hoc, & porta eius desolamini
 vehementer, dicit Dominus. Duo enim mala fecit Populus me-
 us: Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi ci-
 sternas, cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas.*
 Succidus fructus est, ut dignam de virtutum pretio æstima-
 tionem concipiat, utpote quæ solæ illud S. Pauli 1. Tim.
 ad omnia merentur *Pietas* (seu virtus, ut aliqui interpre-
 tantur) *ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ
 est æterna.* Ut adeo merito illius possessor cum Sa-
 lomone Sap. 7. dicere queat: *Venerunt autem mihi omnia bo-
 na pariter cum illa, & innumerabilis honestas per manus il-
 lius, & latatus sum in omnibus, quoniam antecedebat me ista.*
 Tertius fructus est, ut ardentem concipiat Zelum peccatores
 coercerendi, & à gehenna (in qua ut rectè quis & compen-
 satione omnia tormenta explicavit, & omnis mali præsentia,
 omni boni absentia, & omnis pœnæ indeclinantia) liberan-
 di, cum

di, eumque in finem de se à quovis damnato dictum patet illud Luc. 16. *Rogo te Pater, ut mittas eum in domum patris mei; habeo enim quinque (imò innumeros) Fratres, ne referatur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.*

ARTICULUS IV.

De principijs dirigentibus actum morale.

I. Q. 1. *Quanam sint principia dirigentia actum morale?* Resp. duo potissimum assignari à Theologis, scilicet Legem internam seu Conscientiam, de qua S. David Psal. 4. ait. *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine, & externam à Superiore latam.*

II. Q. 2. *Quid de Lege interna seu Conscientia sciendum sit?* Resp. tria præcipue, nempe 1. quid sit. 2. Quotuplex sit. 3. Quanam obligatio sit illam sequendi, quæ tamen omnia resolvere, ex instituto ad Theologiam moralem pertinet, exceptâ fortè quæstione, quâ quaritur, an iustâ sententiâ probabiliori liceat minus probabilem sequi in qua controversia licet non pauci ex antiquioribus, & vltimè Julius Mercorus ex Ordine S. Dominici per integrum libellum, quem *Basin totius Theologiae moralis* intulit, negativam propugnent sententiam, eamque plurimum argumentis stabilire conentur; affirmativam tamen communius hodie Recentiores tenent.

III. Q. 3. *Quid de Lege externa sciendum?* Resp. præcipue de ea quæstiones generales proponi, & decideri Theologis, videlicet. 1. Quid sit, & quas condiciones involuat. 2. Quotuplex sit. 3. Quam obligationem involvat. 4. Quæ excusent ab hac obligatione. 5. Quis obligetur legibus. 6. Quis ferre, abrogare, vel interpretari possit legem; quæ tota materia, cum prima principia fundamenta Theologiae moralis contineat, ideòque ad præxin potius quàm Speculationem ordinetur, meritò à Theologis Scholasticis plerumque præteritur, & Theologis moralibus pertractenda relinquitur; exceptis fortè quæ de Legge æterna, Mosaica, Naturali, & Gratia moventur, de quibus proinde, quid Theologi Scholastici sentiant, hoc breviter indicandum est. Itaque.